

## מראי מקומות - תענית

כ:

הא כבר כ' תוס' דתרי ר' אדא היו, וא"כ י"ל דר' אדא דסוגיין ס"ל דמותר מדינא]. וכ' המהרש"א דר' אדא ס"ל דבאמת ת"ח אסור לעמוד במבואות המטונפות, לפי שא"א לו לעמוד בלא הרהור דברי תורה, אבל הלוח מותר, שהרי אפשר להלוח בלא הרהור. וע"ז אמר דאעפ"כ נזהר מלילך בה בכלל, שהרי הי' נזהר שלא לילך ד' אמות בלא תורה, ואם הי' הולך שם, הי' צריך לילך ד' אמות בלא תורה.

### ו. ולא קראתי לחבירי וכו'

העיר המהרש"א, דגם זה מדברים האסורים, שהרי אי' בפרק הזהב דהמכנה שם לחבירו הוא א' מיורדי גיהנם. וכ' דבאמת רוב העניינים שחשב ראב"א עבירות גדולות הם, אלא משום דרובא דעלמא נכשלים באלו דברים, התפאר בעצמו שלא נכשל בהם.

### ז. מאכל אדם אין מאכילין לבהמה

ובטעם הדבר, כ' רש"י ב' פירושים - א', משום ביזוי אוכלין, דמחזי כבועט בטובה שהשפיע הקב"ה בעולם. ב', משום דחסה תורה על ממון של ישראל. וע' שדי חמוד (מערכת מ', כלל א') דנקט דלטעם א' ברש"י האיסור הוא מדרבנן, משא"כ לטעם דהתורה חסה על ממון של ישראל יתכן לומר שהאיסור הוא מדאורייתא, שהרי הא דהתורה חסה על ממון של ישראל מקראי ילפי' לה [כדכתיב (במדבר כ, ב) והשקית את העדה ואת בעירם, וכ' רש"י מכאן דהתורה חסה על ממון של ישראל, או מנגעי בתים]. וכ' המחצית השקל (או"ח קעא, א) דלפי הפי' השני של רש"י דהתורה חסה על ממון של ישראל, אם אין לו דבר אחר להאכיל לבהמתו כי אם מאכל אדם, שרי [אולם ע' שער הציון (שם, י"ג) שכ' דאפי' לל"ק של רש"י מותר (ואולי ס"ל דהיכא דאין לו שום מאכל אחר, אי"ז נחשב בזיון אוכלין, או דדין צער בעלי חיים דוחה הענין של ביזוי אוכלין, וצ"ע)].

### ח. מאכל אדם אין מאכילין לבהמה

ולדינא, כבר כ' הא"י רבה להסתפק אם קיי"ל כר' הונא דאין מאכילין וכו', ומשום דלשון הגמ' הוא "סבר", דמשמע דרך איהו ס"ל הכי, אבל אחרים חולקים עליו בזה. עוד העיר מהא דהפוסקים השמיטו דין זה, דהרמב"ם והמחבר לא הביאו, ורק המג"א (קעא, א) הביאו. ומבואר בראשונים ובאחרונים איזה אופנים שיש להקל באיסור זה. א' - המאירי כ' בשם גדולי המפרשים (הראב"ד) שלא נאסר אלא מאכל מרובה, אבל דבר מועט מותר. אבל הק' עליו, אם הטעם הוא משום זלזול, מה לי מרובה מה לי מועט. ב' - עוד הביא מ"מ דכל האיסור הוא היכא שיש לו מאכלים אחרים ליתן לבהמה, אבל בלא"ה מותר [וכמש"כ המחצית השקל שהבאנו לעיל (ומשמע דס"ל להמאירי כהשער הציון הנ"ל, שהרי הוא נקט דטעם הדבר משום ביזוי אוכלין, ומ"מ כ' ההיתר היכא שאין לו מאכלים אחרים)]. ג' - ע' שו"ת כתב סופר (או"ח סי' ל"ג) שהק' כמה קו' על ר' הונא, וכ' דאולי יש לחלק בין בהמה שלו לבהמת אחרים. דהיינו, דכל האיסור הוא רק להאכיל בהמת אחרים, אבל להאכיל בהמה שלו אין שום איסור, דאין איסור בזיון אוכלין היכא שיש לו איזה תועלת. וכיון דבהמתו מזונותיה עליו, א"כ אין שום איסור להאכילה מאכלי אדם, וא"כ לדידי' אף ר' הונא מודה דלהאכיל בהמה שלו מותר. ד' - משמע מדברי המאירי שיש עוד היתר, דהיינו היכא שאינו מוצא מי שיקנהו ואינו צריך לו, והותר בכך שלא יבא לידי הפסד.

### א. א"ל ריקה, כמה מכוער אותו האיש, וכו'

ולכאור' תמוה ביותר, איך באמת אמר לו כן. וכ' היעב"ץ שיש לדונו לזכות, מאחר שאותו האיש הי' מכוער ביותר, א"כ חייש ראב"ש דלמא שד הוא, ואסור לתת שלום לשדים. והעיון יעקב כ' דכיון שהי' מכוער ביותר, הבין בו שאין בו חכמת התורה, כי חכמת אדם תאיר פניו, וגם הרגיש בו שאין בו דרך ארץ, דאין דרך ארץ לקטן לשאול בשלום גדול. אבל אח"כ חזר בדעתו, דאולי מצד התולדה, ובטבע מדינה ועירו הוא מכוער, אע"פ שיש בו חכמה. וכיון שאמר לו "איני יודע", שהוא ממדת דרך ארץ, כדאמר' למוד לשונך לומר איני יודע, וגם השיב לו תשובה נצחת, לך לאומן וכו', לכך נתחרט על דבריו.

### ב. לעולם יהא אדם רך כקנה, וכו'

פי' הרי"ף על העין יעקב, דהיינו על עצמו אמר, שראוי לו להיות רך כקנה להיות הולך ובא עם כל הרוחות, ומתקבל על כל הבריות, ולא קשה כארז להיות עומד בגבהו כארז, ואינו מתקבל על הבריות להלך ולבא עם כל רוח. עוד ביאר דקאי על האיש המכוער, שלא הי' נוח להתפייס.

### ג. מפולת שאמרו וכו'

ולא נתנה הגמ' שיעור כמה מפולות נחשבות מכה של מפולת. וכ' הרמב"ם (תענית ב, יב) "הרי רבתה בעיר מפולת כתלים", ולא ביאר השיעור בזה. וכ' הריטב"א דאולי השיעור הוא ג' בתים, דומיא דדבר דהוי בג' בני אדם, אלא דאין חילוק בין עיר גדולה לעיר קטנה, ולא בין יום א' ובין ג' ימים.

### ד. ארגיש ר' אדא בר אהבה איקפד

ויש לעי', באמת מה ס"ל לר' הונא, איך עשה כן. וכ' המהרש"א דר' הונא ס"ל דר' אדא צדיק גמור הי' [וכמו דאי' לקמן לענין נחום איש גס זו, שאמר להם לפנות הכלים מן הבית קודם שיוציאוהו], ולכן לא הי' חושש שמא יגרם החטא (ולכאור' ה"ה דאז אין מנכין לו מזכויותיו), ור' אדא לא החזיק עצמו בכך. והבן יהוידע מפרש בב' אופנים - א', דר' הונא ס"ל דהא דר' ינאי דאל יעמוד במקום סכנה היינו בעומד לכתחלה במקום סכנה וסומך על זכויותיו, אבל אם עמד שם לפי תומנו, דלא ידע שיש סכנה, אין מנכין לו מזכויותיו, ור' אדא לא הי' יודע שיש סכנה. אבל ר' אדא הקפיד, משום דס"ל דר' ינאי בכל גווני איירי, אפי' בשלא ידע. עוד תי', דר' הונא ס"ל דהיכא דעוסק בתורה באותו מקום סכנה לית לן בה, ואין מנכין מזכויותיו (אבל עכ"ז צריך להיות ג"כ צדיק כר' אדא, דאל"ה למה הי' צריך לו), ור' אדא מפרש דאיירי בכל גוונא. [ומה שלא הקפיד על רב ושמואל, שאני הא דר' הונא דהי' ניכר להדיא, דמיד שיצא מהבית נפל, משא"כ בהא דרב ושמואל דנשאר קיים אחר שהלכו מאצלו, וכל העולם הולכים שם ואין מקפידים, ששומר פתאים ד' (ואף דמשמע דהיו צריכין לזכותו, אולי לא היו רוצים לסמוך אהא דשומר פתאים ד', אבל עכ"ז אולי פשוט דאין זה מנכין מזכויותיו)].

### ה. ולא הרהרתי במבואות המטונפות

וכ' הגבורת ארי, דאי' ברשב"א במגילה דלכאור' צ"ל דס"ל כמ"ד דמעיקר הדין מותר להרהר במבואות מטונפות, דאל"כ מהי הרבנות [וכ' הגבו"א, דאף דר' אדא בר אהבה עצמו ס"ל דאסור מדינא,